

Czesław Kudzinowski 1908 – 1988

Poznanin yliopiston indoeurooppalaisen kielitieteen ja suomalaisen filologian emeritusprofessori Czesław Kudzinowski kuoli viime maaliskuun toisena päivänä lähes kahdeksankymmenen vuoden ikäisenä.

Czesław Kudzinowski syntyi pienviljelijäperheeseen Itä-Puolassa. Vuonna 1928 hän alkoi opiskella Vilnan Stefan Batory -yliopistossa filosofiaa, mutta vaihtoi melko pian pääainetta ja ryhtyi opiskelemaan indoeurooppalaista kielitiedettä. Czesław Kudzinowski valmistui maisteriksi 1935. Maisterintutkielmaansa hän tarkasteli liettuankielisen Daukszan postillan slaavilaisperäistä sanastoa. Maisteriksi valmistuttuaan Czesław Kudzinowski sai stipendin Helsingin yliopistoon, jossa hän opiskeli Y. H. Toivosen, Martti Rapolan ja E. A. Tunkelon johdolla suomea ja sukukieliä

1935–37. Helsingin aikoinaan hän ystävystyi mm. J. J. Mikkolan, Eino Niemisen ja Jalo Kaliman kanssa.

Helsingistä Czesław Kudzinowski siirtyi jatkamaan opintojaan Budapestiin 1937. Siellä valmistui myös hänen väitöskirjansa *A finn magánhangzóhangrend* kesäkuussa 1939. Samana vuonna hän palasi Vilnan yliopistoon suomen ja unkarin opettajaksi. Saksan hyökättyä Puolaan syyskuussa 1939 Czesław Kudzinowski saattoi työskennellä toimessaan vain muutamia kuukausia. Joulukuun 20. päivänä kaikki puolalaiset erotettiin yliopistoista.

Sodan aikana Czesław Kudzinowski opetti maanalaisessa yliopistossa ja toimi Puolan vastarintaliikkeessä. Neuvostoliiton miehitettyä Puolan hän joutui keskitysleiriin 18. joulukuuta 1944. Sodan koettelemusten lisäksi hän sai kestää kaksi vuotta vankeutta, mikä pilasi hänen terveytensä koko loppuelämäksi.

Neuvostoliittolaisesta keskitysleiristä päästyään Czesław Kudzinowski oli assistenttina Łódźin yliopistossa (1946–48). Sen jälkeen hän siirtyi Poznanin yliopistoon balttilaisten kielten laitokseen, jonka johtajana hän toimi 1960–69. Kun Poznanin yliopistoon perustettiin yleisen kielitieteen laitos, Czesław Kudzinowskista tuli sen indoeurooppalaisen kielentutkimuksen osaston johtaja. Vuosina 1960–61 hän toimi Poznanin yliopiston kielitieteellisen osaston varadekaanina. Hän sai dosentin (apulaisprofessorin) arvon 1955 ja vuonna 1973 hänet nimitettiin professoriksi.

Czesław Kudzinowskin tieteellinen toiminta on keskittynyt liettuan kielen

sekä balttilaisten ja slaavilaisten sekä balttilaisten ja suomensukuisten kielten kosketuksien tutkimukseen. Hänen pääteoksiaan ovat jo mainitun väitöskirjan lisäksi liettuankielisen Chylińskin raamatunkäännöksen ja siihen kuuluvan indeksin toimitustyö sekä hyvin laaja Daukszan postillan indeksi ja sanasto.

Paitsi balttilaisiin kieliin ja niiden kielinaapureihin Czesław Kudzinowski oli perehtynyt laajalti hyvin monien eri kielikuntien kieliin. Vielä viime vuosinaan hän piti Poznanin yliopistossa mm. sanskriitin, heprean, gootin ja suomen kieliopin ja kielihistorian kurseja. Czesław Kudzinowski oli myös erittäin kielitaitoinen tutkija, tarpeen tullen mm. valmis nopeasti vaihtamaan kieltä kesken keskustelun usempaan otteeseen.

Czesław Kudzinowski oli innokas Suomen ja suomen kielen ystävä. Sotaa edeltäneiden opiskeluvuosiensa jälkeen hän tosin pääsi käymään Suomessa vain kerran, vuoden 1980 fenno-ugristikongressissa. Yhdessä oppilaansa Jerzy Bańczerowskin kanssa hän sai aikaan suomalaisen filologian laitoksen perustamisen Poznanin yliopiston skandinaavisten kielten laitosten yhteyteen. Nykyään Poznanin yliopistossa voi valmistua maisteriksi suomen kieli pääaineena. Kuolemaansa saakka Czesław Kudzinowski osallistui aktiivisesti suomen kielen laitoksen toimintaan: piti kurseja, tapasi mielellään suomalaisia luennoitsijavieraita sekä kannusti ja auttoi niin laitoksen opiskelijoita kuin opettajia arvovallallaan ja tietämyksellään.

Vuonna 1978 Czesław Kudzinowski julkaisi ensimmäisen puolalaisille tarkoitetun suomen kieliopin. Gramatyka języka fińskiego on perinteinen deskriptiivinen kielioppi kielestämme. Erikoisen käyttökelpoiseksi sen tekee runsas esimerkkiaineisto. Kirjassa on myös suomalais-puolalainen sanasto sekä verbien ja nominien taivutustyyppien luettelo. Kudzinowskin kielioppi sopii myös itseopiskelijan oppikirjaksi. Jotkin esimerkivirkkeet ovat toki hiukan vanhahtavan kaikkuisia mutta kokonaisuutena kieliop-

pi on helppolukuinen ja suomen kieltä oppimaan kannustava. Ehkä tästä kertoo sekin, että Gramatyka języka fińskiego toinen painos (1984) myytiin loppuun kovin lyhyessä ajassa.

Czesław Kudzinowskilla oli vireillä useita laajoja sanakirjahankkeita. Juuri ennen kuolemaansa hän ehti lukea suuren suomalais-puolalaisen sanakirjansa oikovedosta. Sanakirja on kaksiosainen ja siinä on n. 90 000 hakusanaa. Suomalais-puolalaisen sanakirjan ensimmäinen osa (A—O) ilmestyi viime keväänä tekijänsä kuoleman jälkeen. Myös laaja puolalais-suomalainen sanakirja on valmistumassa. Ilmestyttyään Kudzinowskin sanakirjat ovat laajimmat puolalaiset suomen kieltä koskevat käsikirjat.

Czesław Kudzinowskin elämä kytkeytyy yhteen vuosisatamme eurooppalaisen historian kanssa. 1980-luvun Puolan dramaattisten tapahtumien aikana hän tuki rohkeasti kansansa pyrkimyksiä demokratiaan sekä puolusti yliopiston, tutkimuksen ja ajattelun vapautta. Ystävien, työtoverien ja opiskelijoiden mielisissä säilyy kuva pienessä ja vaatimattomassa asunnossa eläneestä, Poznanin vanhan kaupungin kissoja ja kyyhkyisiä hoivanneesta kielentutkijasta, joka uhraisi terveytensä työlleen ja kansalleen mutta joka huumorintajullaan jaksoi aina kannustaa nuorempiaan eteenpäin.

JYRKI KALLIOKOSKI

Kansainvälinen fennougristiopiskelijoiden tapaaminen

Helsingissä järjestettiin 22.—26. toukuuta 1988 viides kansainvälinen fennougristiikan opiskelijoiden ja nuorien tutkijoiden kokous IFUSCO (International Finno-Ugrist Students' Conference). Idea fennougristiikan ja sen sisaralojen opiskelijoiden välisen yhteyden luomisesta lähti liikkeelle Saksasta, jossa myös